

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SORANER - *bladet*

Månedsskrift for Soransk Samfund

Årgang 69 . Nr. 2

Februar

1984

Museumsinspektør Mogens Wittusen som spejder i Asser Riigs trop for 50 år siden ved landspatroljeringen ved Basnæs i 1934.

Indhent tilbud på

Person-, Last-, Varevogne

MERCEDES-BENZ

4300 HOLBÆK

Hovedvej 4
(03) *43 41 22

4400 KALUNDBORG

Slagelsevej 162
(03) *51 11 66

4500 NYKØBING Sj.

Autogården
(03)* 41 11 22

Nyt tøj til bilen

ALTIKA

Autokonfektion
Blegdamsvej 28
2200 København N
(01) 39 64 41

Poul & Bent Henningsen
(1939)

**H. C. Bjødstrup
Jensen**

Urmager & Optiker

St. Kongensgade 32
1264 København K
Telf. 15 18 21

Grundlagt 1821

Sorø Akademi
Skovdistrikt

Telf. (03) 63 01 25

gælder det **SPHAGNUM** så tal med

Pindstrup Mosebrug A/s

Pindstrup
8580 Ryomgård
Telefon (06) 39 61 00

**SAAB
DACIA**

Salg - Service

Aut. -forhandler
NIELS THIELE

Automobiler
STENLØSE

Tlf. (02) 17 00 72

**SVEGÅRDS
BOGHANDEL
SORØ**

TELEFON (03) 63 00 27
POSTKONTO 6 00 71 63

ISS Linnedservice A/s

NÆSTVED . TELEFON 72 25 50

Chr. Tom Petersen
Academia Sorana

efter tegning af Christian Tom-Petersen

SORANER-BLADET

FEBRUAR 1984

69. ÅRGANG

NUMMER 2

En fars vrede brev til sin søn, der efter traditionen skal have været elev i Sorø Skole fra 1633. Hvornår han forlod skolen, vides ikke, men da brevet skrives, sidder han i gælds fængsel i Leyden i Holland, hvorfra han åbenbart har sendt brev om hjælp til faderen og så får følgende svar som gengives her på nutidsdansk.

Oplysningen om, at han har gået i Sorø Skole, findes i Danmarks Adels Årbog 1915 s. 492-95, men ved opslag i Soranerbiografier 1584-1737 findes Niels Skade *ikke*, derimod optræder to unge brødre nr. 356 Christoffer Skade og nr. 357 Erik Skade, der begge har frekventeret Sorø Skole fra 1635-41, sønner af Hans Skade til Rolsøgård på Mols og Edele Vognsen. Selve brevet kendes ikke i original, men i en afskrift fra 1700 tallet i Rigsarkivet. Det har tidligere været offentliggjort i Soranerbladet oktober 1971 i sin gamle sprogform, men nye generationer af soranere har ingen skade af at stifte bekendtskab med det, og da man ikke studerer sproghistorie mere, er det gengivet i moderne sprog. Tidligere gjorde man undskyldning for grovhederne, men det er næppe nødvendigt mere, når man tænker på den udvikling, der er sket!

Red

Gå Fanden i vold! Gud befalet!

Hilsen med Gud. Kære Niels Skade!

Din skrivelse har jeg fået den 14. november, hvoraf jeg erfarer dine slyngelstreger og forbandede klagemål og din bølgeoptræden mod din gamle mors og mit råd. Du er som den fortabte søn, der altid gjorde sin far imod, så Gud give, at sygdom må knække halsen på dig for den store hjertesorg, du har gjort os stakkels forældre. I stedet for at høre, at du har optrådt som en tapper officer i krigen, erfarer vi, at du har indlogeret dig på et værtshus i Leyden i Holland og krævet ind af mad og drikke som en stor mand og ikke kunnet tænke dig at blive i felten og lære at blive en brav officer. Det giver ære og ry, men ikke at bo på en kro og fylde din slyngelvom men vin og tysk øl, mens dine forældre må drikke tyndt øl og danse ved tællelys i denne gode juletid.

Nu kan du sidde der (i gælds fængsel) og rådne op, til Fanden henter dig på grund af den store hjertesorg, du har voldt dine forældre.

Jeg har i dette år ofret både til tøj og i

rede penge over 100 daler på dig, din forbandede slyngel, hvad der er min hele årsindtægt. Du må tænke på, dit dumme kvaj, at vi kun har en halv snes fæstebønder, og dem kan vi ikke flå huden af for din skyld, din forbandede slyngel. Du mener nok, at vi kan skide penge til at fylde dig med. Gid Gud må slå dig ihjel!

Jeg og din mor har givet dig gode råd og formaninger, men det har du blæst højt og flot på. Tænk på, din tølper, dit æsel, din dagdriver, at jeg skulle sende dig til Leyden for at spille kong gulerod, og så vil du komme hjem igen som en rå tølper, der intet har lært. Nej, tænk du hellere på, hvordan du kan vinde noget ære i stedet for den spot, du nu er genstand for. Se nu den fyldebøtte til kansler og flere store herrer, de fik kun 200 daler, da de rejste udenlands, men de opførte sig som ærlige og fattige krigsmænd, som kæmpede under påtagne navne og undertiden måtte tigge deres brød. Dit skvadderhovede! Du burde gøre ligeså, så vil Gud hjælpe dig, og vær ikke dit navn bekendt, men kald dig Niels Rasmussen, Peder Nielsen eller Ole Pedersen, sådan gjorde Hartvig Kaas og andre krigsmænd. Hvis du kommer hjem igen som en brav mand, så får du nok dit ry tilbage. En ærlig og fattig krigsmænd holdes i agt og ære, men en lumpen hund, skvadronør, fyldebøtte, svirebror og halse-skyller, som du er, foragtes af forstandige mennesker. Mit hovede kan ikke tåle at skrive mere til dig, din forbandede usselryg! Vil du nu rejse til Ostindien eller Vestindien, så gør, hvad Fanden du vil. Jeg er ligeglad, om du bliver ritmester, fægtemester, dansemester, kedelflicker, hægtemager, lygtefabrikant, børstenbinde, skomager eller lokumsrenser. Gør hvad du vil og gå Fanden i vold! Gud befalet!

Skrevet på Rolsøgaard den 16. december 1636.

Hans Skade

P.S. Skriv til Hans Sørensen i Storehus (= Fanden?) og ikke til mig, din dromedar!

Piger – minder fra Sorø

af Mogens Boisen (S 27).

Tilfældet ville, at der ingen piger var i klassen i alle mine syv år på Sorø. Der var heller ingen kvindelige lærere, bortset fra en elskværdig vikar et par måneder under en lærers fravær.

Der var dog muligheder for at gøre sig bekendt med repræsentanter for denne overmåde værdifulde del af menneskeheden. De dukker frem i erindringen, når man i høj alder betragter drengene og søger at vurdere påvirkninger og indtryk.

I mit første Sorø-år, 1920-21, var jeg 10 og 11 år, og pigemæssigt må jeg vist betegnes som privilegeret, da der var piger både i den villa, hvor jeg boede, og i nabovillaerne. De var en naturlig del af miljøet, medens piger senere i livet jo aldrig er noget selvfølgeligt. Ikke desto mindre konstaterede jeg, at de tre søstre i den ene nabovilla var kønne og venlige, men jeg kom dem ikke så meget ved, at jeg nogen sinde er blevet inviteret ind i deres hus. Ejenommeligt nok husker jeg bedst et kort øjeblik godt en halv snes år senere, da jeg en dag besøgte Sorø. Den ældste af søstrene cyklede forbi, naturligvis uden afgenkende mig, og jeg lovede ikke at give mig til kende, men øjeblikket er fotografisk prentet i min erindring. Hun var i en broget, tynd sommerkjole, der bølgede i blæsten, det samme gjorde det gyldne hår, og pedalerne blev trådt af lange, bare brune ben: En åbenbaring af skønhed, en Soransk Diana...

I den anden nabovilla var der en vel cirka 15 årig datter, som vistnok var disciplin på apoteket. Hun var billedskøn, men hvad der navnlig fascinerede os små drenge, var, at hun med sine ædle træk og det lange sorte hår aldeles lignede den kvindelige hovedperson i filmen »Den flyvende Hollænder«. Min gode ven og jævnaldrende, B., og jeg var helt vilde med denne film, hvor navnlig en uhyggelig person, »Schriften«, der havde et lommetørklæde for underansigtet og en sælsom form for

rystelammelse i hånden, inspirerede os til at kopiere ham, hvilket de voksne vistnok fandt besynderligt. Vi kunne godt se, at nabopigen var smuk, men vi sværmede ikke for hende. Derimod er det ikke overdrevet at sige, at vi sværmede for tidens dejlige unge filmdiva, Karina Bell. B., som jeg i et par småferier tog med til en tante i København (hans forældre boede i Nordjylland), var så betaget af Karina, at han det meste af dagen holdt vagt på vejen, hvor hun boede, i håb om at få et glimt af den skønne – ak forgæves.

De følgende tre år indskrænkede kontakten med det smukke køn sig til ballerene. I dag forekommer det mig ubegribeligt, at jeg ikke inviterede en af de mange lokale piger med, men lod klassekammeraten E. »prokurere« partnere fra Vestsjælland. En af dem husker jeg særlig godt. Hun var ganske simpelt *dejlig*, og jeg mindedes hende, da jeg for nogle år siden sad i et fly, på vej hjem fra Vestindien, og fra ti kilometers højde øjnede jeg den smukke herregård, der var hendes hjem.

Bittersweet – jeg blev aldrig inviteret! Men dengang inviterede man vist ikke børn – det forekom praktisk taget aldrig, at alumner blev indbudt til klassekammeraters forældre i byen.

Det hører i denne sammenhæng med, at interessen for bordets glæder periodevis var stærkere end enhver anden tilbøjelighed. Min gode ven Ejvind og jeg tog et par år den fulde konsekvens af dette faktum, idet vi helt undlod at invitere damer med til kongeballerne. Til Kongeballet blev der serveret højt smørrebrød og rødvin, og så snart deltagerne havde rejst sig og var gået ind for at fortsætte dansen, gik Ejvind og jeg til aktion, fortærede utrolige mængder resterende smørrebrød og tømte flasker og glas. Jeg ser os slingre arm i arm gennem den blå gang og derefter i vor salige rus betragte de dansende og glæde os over vort kloge valg. At vi intet forsøg gjorde på at deltage i den traditionelle *lancers*, nævner jeg kun for en ordens skyld.

Men *amor omnia vincit*, som Per Degn

jo siger, og i 3.G. anmeldte jeg som partner ved kongeballet en ung Hellerupskønhed, Inger, hvis bekendtskab jeg havde gjort en smule ukonventionelt, d.v.s. på gaden. Hun var elev på den lokale husholdningsskole, og af en eller anden grund ønskede rektor Raaschou-Nielsen ingen kontakt mellem de to institutioner, ja, anså vist et sådant »gadebenedtskab« som forargeligt. Han meddelte mig, at Inger ikke ville kunne accepteres, og noget slukøret måtte jeg give beskeden videre. Historien har imidlertid en *happy ending*: »Ham skal jeg nok ordne«, sagde 16-årige Inger. Hun og jeg havde fjerne fælles bekendte i København, men vi havde jo aldrig mødt hinanden i deres hjem. Det *kunne* vi jo, teoretisk set, have gjort, og uden at jeg vidste noget om hendes hensigt, indfandt hun sig en eftermiddag hos rektor i privatboligen. Ifølge hendes referat blev hun venligt modtaget og gjorde gældende, at det var krænkende for hendes ære at blive vraget som dame til ballet. Hun havde derefter anført navnet på vores fælles bekendte, og besøget endte med, at hun ikke alene fik en skriftlig indbydelse fra rektor selv, men også blev inviteret til te af rektors frue.

Flot klaret, Inger! Men historien siger også noget om hjertevarme hos rektor og hans frue.

En sidste dæmpet akkord i minderne om Sorø-pigerne: *Vera* var slet ikke fra Sorø, og jeg har aldrig talt med hende, men hun var pinup-girl (avisfoto) på min skabsvæg i tredje G, efter at jeg i København havde set hende spille hovedrollen (og danse) i et stykke på et af hovedstadens revyteatre. Hun var blændende smuk, og hun var, selv efter nutidens forhold, særdeles luftigt påklædt. Jeg sad i min nye smoking (sådan én måtte man gerne ha i det sidste skoleår) i teatret med mit livs første skysjsus (»serveringsteatre« hed det dengang), og synet af hendes dejlige profil, tunge nakkeknu og alt andet betog mig så meget, at jeg efter forestillingen følte trang til at slå mig rigtig løs.

Jeg gik ind hos Nimb og bestilte te med ristet franskbrød.

Tjeneren fortrak ikke en mine.

Vera havde gjort så voldsomt indtryk på mig 16-årige, at jeg genopfriskede erindringer i en kronik i Berl. T. for et års tid siden. Og oh fryd! – jeg fik, 57 år efter (1926), et venligt brev fra Vera, som nu er enke efter en general og nær ved de firs. Nok var hun ikke »rigtig« Sorø-pige (tør jeg bruge udtrykket uden at blive misforstået?), men den dag i dag behøver jeg blot at lukke øjnene for at se hende på indersiden af skabsdøren på kammer nr. 1 sammen med skabets indhold af bøger, tøj, en grammofon og en blå kaffekande, hvori man kunne koge æblegrød.

Mary (hed nabopigen det, eller var det pigen fra Holland, Marie-Louise-Diana, Karen fra herregården (jeg ristede hendes initialer i et træ), guldmedens sydlandsk skønne Ada, danselærerinden Inga Nien-

stædt (med garanti en af de smukkeste kvinder, Danmark har fostret), modige, smarte Hellerup-Inger: Jeg ser dem for mig, diffust, med svage konturer, og sender dem en tanke med tak for deres blotte eksistens.

Og Vera, den dejlige, som blev generalinde!

Mens jeg kun nåede oberstløjtnantsgraden.

Mogens Boisen (S 27)

Danmarks Radios Rosenkjærpris til professor Justus Hartnack (S 30).

Prisen tildeles en forsker, der evner at formulere sin viden på et forståeligt dansk. Med prisen følger en forpligtelse til at holde en række radioforedrag. Professor Hartnack har valgt at tale om menneskerettighederne, som han i 1980 har skrevet en bog om.

Bøger af Soranere

Svend Irgens Hansen (S 30):

Et gensyn med Australien

Samlerens Forlag 1983

Ansvarshavende redaktør for Dannevirke-Heimdal Svend Irgens Hansen har været vidt omkring i Verden i sit liv (Se Soranerbiografier 1901-1960), og nu har han igen været i Australien, det fjerne land, 180 gange større end Danmark, men med kun 15 millioner indbyggere, en vestlig enklave i Asien. Klimaet der har voldsommere udsving, end vi er vant til, og store dele af landet ligger hen som ørken, et spændende pionerland for dem, der føler sig trykket og presset i et moderne vesteuropæisk samfund. For interesserede er bogen en guldgrube, den er spændende og interessant, skrevet med let hånd med mange gode tips og små glimt af menneskeskæbner, virkelig god journalistik.

Det tager ca. 1 døgn med fly at komme til Australien, og den rejsemåde bruger langt de fleste, med skib er turen en lang-

varig affære. Billetpriserne er stærkt svingende, så det lønner sig at henvende sig til et godt rejsebureau – eller helst flere – og desuden at læse denne bog, for den er fuld af gode råd! Forholdene derude har ændret sig radikalt, siden forfatteren sidste gang var derude i 1946. Indvandring var en absolut nødvendighed, hvis Australien skulle modstå presset fra sine asiatiske naboer Japan, Kina, Indien, Indokina og Indonesien. Over 20 % af befolkningen er ikke født i Australien, 13.000 danskere er udvandret dertil siden 1945, og de falder godt til.

Der findes ikke noget folkeregister, ingen Big Brother, der overvåger en, og skatterne er beskedne. Når man læser bogen, kribler det i en for at komme afsted, for den er gnistrende velopløst skrevet med sans for de mange detaljer, der følger sig sammen i en stor mosaik af et land, der er helt anderledes, på én gang præget af pionerånd og helt uden historiske minder, men alligevel præget af britisk ånd og tradition.

Red

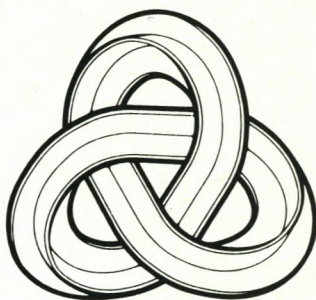
Imod det ydre –

Weekend Avisen 23/12 1983.

Hagen Hasselbalch: Lad livet leve. Om det verdensomspændende netværk af nyorienterede videnskabsmænd og nyreligiøse, der i klodens skæbnetime arbejder for menneskeheden. Illustr. 98 s. Kr. 76,00. Sankt Ansgars Forlag.

Imod det ydre, nemlig materialismens elendighed, ruster sig det indre både i form af græsrodsopposition og mere dulgt spiritualistisk virksomhed. I hvad man kunne kalde et *catalogue engagé* nævner Hagen Hasselbalch her, med karakteristikker, adresser og litteratur, en række alternative grupper og centre verden over, som i al stilhed virker for et nyt helheds-syn på verden. De udgør sammen en elite, som med Marilyn Fergusons titel *The Aquarian Conspiracy* kan kaldes en vandbærer-sammensværgelse. De sammensvorne omfatter kosmologi-søgende videnskabsmænd, parapsykologer, mystikere, folk, der mestrer hvid magi, dyrker indisk inspireret meditation og naturligt bruger bønnen i sjælelig fællesskabsfølelse med dyr og planter. Hvad dette kan føre til af vækstresultater, har Hagen Hasselbalch selv set i det skotske Findhorn-center, hvis beboere har erfaring for, at utvungen meditation etablerer forbindelse til den »intelligens«, der lever i alt levende. For den udenforstående kan det synes lidt ukritisk således i dag at genoplive gamle vejledninger i visdom og åndskraft fra folketroen uden videre hensyn til, hvor og i hvilken sammenhæng disse psykiske metoder oprindeligt opstod, men det samler sig til sidst i en synkretistisk vision af en bedre verden, skabt ved den gode tanke kraft – for da tanker avler virkelighed, må verden kunne reddes, hvis vi lærer at tænke positivt. Så til rationalisten Voltaire, der ikke kunne forestille sig, hvordan universets urværk kunne fungere uden en urmager, er der den trøst, at der er en urmager. »Det er dig selv!«

Henrik Neiiendam

Vandbærer-sammensværgelsens emblem

Mogens Wittusen (R 37)

28/8 1920 – 7/12 1983

Vort første møde var ved optagelsesprøverne i juni måned 1932. Men ved skoleårets begyndelse i august blev vi placeret i hversin parallelklasse. Fritidsressourcerne som »møgunge« i kostskolelivets første år var dengang begrænsede, så kammeratligt samvær med andre udenfor den snævre kreds, man var sat i bås med, var ret indskrænket, navnlig når man ikke boede under samme tag.

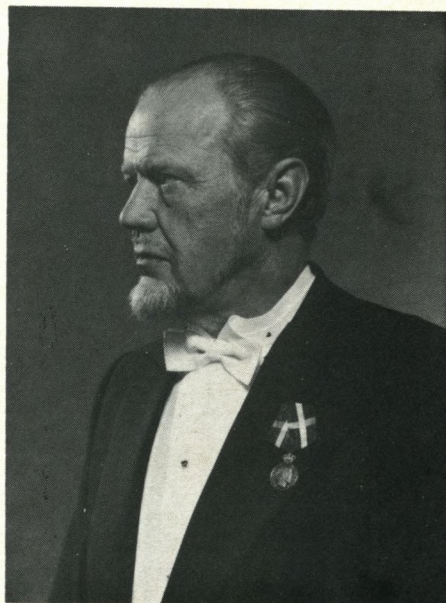
Det var i spejderlivet, jeg lærte Mogens at kende: Hjortepatruljen. Asser Riigs Trop. Da vi på et tidspunkt skulle have ny patruljefører, blev Mogens det naturlige midtpunkt, vi kunne samles om. Han var den fødte ledertype, hvorom hans placeringer siden hen i livet bar rigelige vidnesbyrd, hvadenten dette var indenfor militæret eller modstandsbevægelsen. Og især da spejderbevægelsen, hvis ve og vel til det sidste lå ham stærkt på sinde.

På mange andre vidt forskellige områder i vort samfund tog han aktivt del på lederplan og gjorde sig bemærket. Turistarbejdet og vælgerforeningsarbejde i det konservative folkeparti for blot at nævne enkelte gebeter, hvortil han viede sine kræfter og ydede en betydelig indsats.

Efter realeksamen i 1937 havde velmenende fjernere slægtninge skaffet Mogens indpas som kontorassistentelev i et større rederi, hvor han skulle tiltræde efter sommerferien. Det var ikke lige sagen for

Mogens, og disse sikkert velmenende mennesker havde gjort regning uden vært. I sommerens løb havde han bombarderet danske skovdistrikter med ansøgninger om en elevplads som skovfogedaspirant. Slimmingskovene ved Gørslev blev hans første lærested. Sin skovfogedeksamen tog han i Silkeborg i 1942. Under Silkeborgopholdet lærte han sin senere kone og strålende livsledsagerske, Karen, at kende. De blev gift i 1945.

Hen imod slutningen af 2. verdenskrig havde Mogens fået den ide, at der muligvis ville være en fremtid i dyrkning af pil. På Lammefjorden ved Holbæk erhvervede han en mindre, ikke alt for velholdt landejendom – der var hverken elektricitet eller drikkevand. Men håbet og anstrengelserne stod ikke mål med beregningerne for blot en rimelig og lykkelig livsførelse. Og dog. Under disse barske livsvilkår kom døtrene Charlotte og Henriette til verden i petroleumlampens skær.

Hjerl Hede

I 1950 søgte Hjerl-Fonden en inspektør med forstuddannelse, primært til varetagelse af hede- og plantagearealerne på de fredede områder, sekundært samtidig at passe og vedligeholde de eksisterende 10-12 ejendomme, som »Landsbyen« på Hjerl Hedes Frilandsmuseum dengang bestod af. Der var omkring 80 ansøgere til stillingen. Ved det sidste og afgørende fortræde for fondens repræsentanter var kun 2 kandidater tilbage. De har nok været lige kvalificerede. Udslaget, at Mogens fik jobbet, skyldes – efter hvad der senere er hvisket mig i øret – at en enkelt af de voteringsberettigede stilfærdigt bemærkede: »Wittusen har nu den ekstra fordel, at han er Soraner og spejder«.

Beskrivelse af Mogens Wittusens livsopgave på og for Hjerl Hede tilkommer det mere kvalificerede indenfor skovbrug og musæumsvirke at nedskrive og berette om.

Om sin indstilling som menneske, som ven og kammerat, fik han en varm tilkendegivelse ved sit 25 års jubilæum i 1975.

De mere end 200 unge mennesker, han i årenes løb var kommet i kontakt med ved udførelsen af hans personlige ide om levendegørelse af »Landsbyen« hver juli måned, de forærede ham en rejse til de gamle dansk-vestindiske øer, hvor hans fader havde været læge. Det var en gave, der glædede Mogens meget.

Ligeledes hædrede Hendes Majestæt Dronning Margrethe II ved samme lejlighed Wittusen, ved tildeling af fortjensmedaljen i guld – en ret usædvanlig og meget kærkommen påskønnelse for hans indsats.

Senere fulgte udnævnelse til ekstraordinært medlem af Dansk Magisterforening.

Mogens Wittusen var den af mine venner, jeg havde kendt længst. Et prægtigt menneske, en herlig kammerat. Aldrig svigtede han. Altid var han rede. Altid var han trofast. En af de egenskaber, jeg beundrede mest hos Mogens, var hans evne til at kunne tilgive andre. Et menneske med så markante meninger og handlinger kan ikke undgå at komme i konflikt med anderledes tænkende, specielt hvor forretningsmæssige og kommercielle in-

teresser er kommet med ind i billedet. På nært hold har jeg været vidne til, hvordan man på snart den ene, snart på den anden måde forsøgte at komme ham til livs, ved bagtalelse, ved mistænkeliggørelse, ved helt urimelige beskyldninger, der savnede enhver realitet. Mogens tog det som en ekstra udfordring – en udfordring, der som alle andre udfordringer skulle og kunne overvindes. Og blev det. Uden had. Men det sled på ham. Da jeg spurgte ham, hvordan han kunne tilgive mennesker, der havde gjort ham så meget ondt, var hans svar: »Sådan som jeg opfatter og bekræfter min kristne tro, er tilgivelse en af de væsentligste ting her i livet«. Det er stor mands tale og gerning.

Ærke-Soraner, som Wittusen var, samlede han i de seneste år omkring tiden for Holbergs fødselsdag i Skyttehuset på Hjerl Hede soranere til fest og glæde, hvor han og Karen beredte os de herligste kulinariske måltider – gæstebud med overnatning – lange week-end'er, som vi vil mindes mange år ud i fremtiden.

Æret være Mogens Wittusens minde.

Niels Fr. Bundgaard (R 39)

Mogens Wittusen

En eksemplarisk soraner, en prægtig mand, et hjertevarmt menneske, en markant personlighed og en oprigtig ven – *det* fik jeg heldigvis sagt til TUSSE selv, da vi mødtes på Hjerl Hede i november 1982. Andre vil føje mere til med rette om denne ædle søn af den danske natur. Han beundrede naturen og værnede om den, bl. a. fordi han besad de samme kvaliteter i sit sind og væsen: det umiddelbare, i dette ords allerbedste og allerstørste betydning.

Gennem 5 års fælles skolegang i Sorø (1932-1937) udviklede der sig et drengvenskab mellem os, som med års mellemrum senere med glans bestod både svendeprøve og manddomsprøve – en værdi, som vi begge indså stadig klarere.

Vel blev vore arme ikke meget længere i Sorø, men rækkevidden havde ingen grænser, og TUSSE viste alle, han kom i berøring med, at *det* var hans ånd og sjæl, som jeg er taknemlig for også blev mig til del.

Jeg ærer hans minde med en buket af de smukkeste tanker.

Peer Kasten (R 37).

Soranske dødsfald

Kontorchef cand. jur. TROELS LARSEN
(S 41)

28. august 1923 – 5. december 1983.

Pastor MOGENS CHRISTOPHERSEN
(S 24)

1. januar 1904 – 19. december 1983.

Fabrikant BØRGE BJØDSTRUP ANDREASEN (R 29)

27. januar 1914 – 27. december 1983.

Gammelsoranerbasket

Lørdag den 12. november 1983 blev der for anden gang i Sorø Akademis historie spillet en gammelsoranerkamp i basketball. Den første kamp blev spillet sidste år, og i modsætning til sidste års »gyser« (de »gamle« vandt 79-77), blev kampen i år mindre spændende, omend til tider lige så velspillet. Slutresultatet blev 72-22 til de gamle efter halvlegstillingen 34-12. To faktorer var klart medvirkende til den store sejr: for det første havde de unge kun én spiller på 190 cm eller derover mod de »gamles« fire, og for det andet var skolens bedste spiller fra sidste år, Jan Jørgensen, i mellemtiden blevet gammelsoraner. Han blev da også topscorer for de »gamle« med 20 pints, medens Egemose toppede for de »unge« med 8 points.

Kampen blev spillet om eftermiddagen for at få mere spilletid, idet vi fra gammelsoranererne havde regnet med at kunne stille to hold. Men ... én blev syg, én tog til Portugal, én skulle flytte, og to meldte sig slet ikke under fanerne ... og så var vi pludselig kun 8 mand. Dette gav dog ingen skår i glæden; i stedet spillede vi endnu en kamp, hvor Jan Jørgensen nu spillede hos de »unge« sammen med Robert Veilis. Resultatet må jeg med skam meddele, at jeg ikke kan huske, men det blev noget i stil med 95-45 til de »gamle«.

Arrangementet forløb meget fint med spisning på skolen efter kampene og besøg på alumnetat bagefter.

En stor tak skal der lyde til Søren Mikkelsen, der som coach for de »unge«, som dommer og som arrangør fik det hele til at klappe. En dejlig dag i Sorø!

Vi kommer igen til næste år!

Ib Mortensen (S 80).

Tre spørgsmaal til latinkyndige

Og den gamle Sorø-rektors svar

Denne artikel fra *Berlingske Tidende* søndag den 24. august 1958 er skrevet af Soraneren, kunstmaleren **Sophus Greve Danneskiold-Samsø** (1894).

Kristian Zahrtmann var også kunstmaler (S 1862) og **Bartholomæus Hoff** (1840-1912) var lærer på Sorø Akademis Skole 1867-94 og skolens rektor fra 1894 til 1911.

Endelig arkitekten **Martin Nyrop** (1865), der bl.a. byggede Rådhuset i København og Fraterbrønden.

De øvrige nævnte er ikke Soranere.

Det drejer sig om:

1/ Jens Baggesen (1764-1826), litteratus.

2/ Thorald Mogensen (1872-1937), billedhugger.

3/ Aage Bertelsen (1873-1945), kunstmaler.

4/ J. L. Heiberg (1854-1928), klassisk filolog.

5/ Poul S. Christensen (1855-1938), kunstmaler.

(Hans »miskendelse« hentyder til hans vanskeligheder med at blive anerkendt af de legatgivende autoriteter, han var over 50 år, før det lykkedes).
A.K.R.

For mere end et halvt århundrede siden, i august 1903, fandtes oppe i Civita d'Antino, den fra Zahrtmanns billeder og virke saa velkendte Abruzzerby, under udgravninger nede ved kilden en marmorstele med følgende indskrift:

F
P. POMPONI. N
ANGITIE
DONVM
DEDIT
LVBENS
MERETO

Zahrtmann, der var i Civita den sommer sammen med nogle unge, foreslog, og det var et ægte zahrtmannsk paafund, at der til tre forskellige latinkyndige i Danmark sendtes kopi af indskriften med anmodning om oversættelse. Det var jo spændende, om de kom til samme resultat.

Hvilke lærde Zahrtmann skrev til, erindres ikke. Undertegnede sendte opgaven til sin gamle lærer i Sorø, rektor Hoff. Brevet indeholdt tillige to andre spørgsmaal, som havde været drøftet med Zahrtmann under bordsamtalerne i som-

merens løb. Rektor Hoff's svar kom omgående.

»Sorø Skole og opdragelsesanstalt, d. 2. september 1903. Kl. 6.

Kære grev Danneskiold-Samsø.

Det var højt pudsig og fornøjeligt i dag kl. 1 at få Deres brev fra et fjernt sted, som jeg aldrig har hørt nævnt. På de tre spørgsmaal svarer jeg foreløbig således:

1. ... gav gerne (villig: lubens) med god grund (merito: efter fortjeneste) gaven til Ang (u) itia (Angitie er Dativ, æ skrevet e). Denne dame er en slangebudinde hos Mars'er og Mar-raciner, som boede ved lacus Fucinus. Hun lærte folk modgift og gav sig af med at slå slanger ihjel. (nemus Angutiæ omtales i Virgils Æneide). Den første linie (mandens navn) forstaar jeg ikke. Der mangler vel noget, enten (us eller hvis f'er filius, da i). Jeg har skrevet derom til Heiberg, og siger han mig noget, skal De få det at vide (Hr. P. P er vel bleven helbredet efter slangebide).«

Alt dette passede godt nok: der var kun en let passabel bjergryg mellem

Civita og Fucinerlavningen, hvor den nu udtørrede sø havde ligget. Den var forlængst tømt ved et afløb og forvandlet til agerland. Og under et tidligere ophold i Italien havde Zahrtmann besøgt en af smaabyerne deromme og der overværet en kirkefest, hvor befolkningen mødte behængt med slanger. Dette fortalte han os nu.

Hvilken læsning der laa til grund for brevets andet spørgsmål* erindres ikke, ej heller hvem der var spørgeren. Men rektor Hoff's svar lød saaledes:

»2. *Baggesen har ikke, mig vitterligt, nogensteds forialt, hvad han mente med Galathee, Det er naturligvis sat for løjer i rimnød. Gamle fortolkere tror, at han har tænkt på den franske digter Florians (1755-1794) hyrderoman Galathée, en efterligning af Cervantes spanske roman Galatea. Han kan lige saa gerne have tænkt paa selve den græske nymfe Galateia, den enøjede Kyklop Polyfems ulykkelige kærlighed, og med navnet have tænkt paa mytologi eller oldtidskundskab i det hele. En af delene maa det være.*«

Det tredje spørgsmål har sin forhistorie. Blandt de danske kunstnere i Civita var denne sommer billedhugger Mogenssen med frue. Det var dannede mennesker, der udmærket gled ind i selskabet. Men én ting syntes Zahrtmann ikke at kunne tilgive Mogenssen, det syntes ham næsten en karakterbrist: Mogenssen hed Thorald til fornavn. Det forekom Zahrt-

mann forlorent nordisk, uægte, det blev et problem, og det tredje spørgsmål i mit brev til rektor Hoff handlede da om dette navn. Svaret lød:

«3. Det er et gammelislandsk navn thoraldr, som jeg kun har set én (1) gang i landnámabók og det endda kun som variant til det hyppigere thorhallr. Men ad hvilke veje det er blevet et (sjældent) dansk fornavn, veed jeg ikke, om det endnu bruges på Island, om en indgiftet islandsk mand eller kvinde har sat det i brug, om det er en sideform til Thorvald, dannet ad modum Harald, eller noget rent andet. Jeg har skrevet derom til prof. F. Jónsson, og fortæller han mig noget, skal De faa det af vide. De skal ikke ærgre Dem over, at De er skyld i, at jeg har skrevet disse to breve. Ti det morer mig selv om muligt at sprede slige ting.»

I København var videnskabsmænd bleven sat i virksomhed, i Civita var befolkningen imponeret over lærdommen i Danmark.

Brevet fortsatte:

«Vil De formelde min respekt til Deres to medpisere D'herrer Nyrop og Zahrtmann. Det kan jo ikke nægtes, at skolen af og til gør sig lidt vigtig af, at de to herrer i deres grønneste ungdom har været med til at slide dens gamle trapper, selv om de formentlig ikke tillægger den sag nogen vægt.»

Ja, arkitekt Nyrop med familie var denne sommer ogsaa blandt beboerne af det cerroniske hus. Deres ankomst var imødeset med forventning af os alle, ikke mindst af Zahrtmann. Man ak! Zahrtmann kunne ikke dy sig for et par gange under vore bordsamtaler at stikle til familien Nyrops kristendom, noget tilsvarende gentog sig over for andre i 1905. Hvorfor er svært at sige, Nyrops havde ikke givet anledning. I august havde Zahrtmann just skrevet til maleren Aage Bertelsen i anledning af maleren Poul S. Christensens miskendelse:

Jeg har selv engang været saa meget Kristen, at jeg har misundt Kristus hans Time paa Korset.« Situationen var pinlig,

*Brevets andet spørgsmål må have været, hvad Jens Baggesen mente med anden strofe i sit digt: »Da jeg var lille«:

»Jeg spøged i min ømme Moders Arme
og sad til Hest paa bedste Faders Knæ
og kendt Mismod, Uro, Grublen,
Harme
saa lidt som Penge, Græsk og Galathee«.

Nyrop søgte efter maaltidet Zahrtmann i enrum, og efter det besøg blev emnet ikke oftere berørt.

Men ogsaa jeg fik et mellemværende med familien Nyrop. Zahrtmann havde med sig en lille haarklippemaskine med hvilken han klippede sig selv ganske tæt. Det var »græsk«, og saadan burde vi egentlig alle se ud. Om det var græsk, var tvivlsomt, men det var praktisk paa rejser, og saa klippede vi da hinanden. Ogsaa Nyrop med sin store viltre haarvækst gik med, og undertegnede fik æren af at føre plæneklipperen. De nyropske damer tilgav mig vist aldrig resultatet!

Men tilbage til brevet.

Da spørgsmaalene var besvarede, gik rektor Hoff over til at fortælle om alle de forandringer, der var sket ved akademiet og dets omgivelser i de senere aar.

Store forandringer i Sorø 1903

»Hvis Dekommer hertil om et årstid, vil De træffe meget forandret. Gymnastiksalen pragtfuldt udstyret, legepladsen regu-

leret, tennispladser anlagte, klosteralleen helt igennem makadamiseret, græsplæner lagte mellem kirke og skole på de tomter, hvor de gamle klosterfløje stod, den egentlige klostergaard (Fratergaarden) lagt med klinker, varmbad indretning, en ny musæumsbygning, som følge deraf de 4 sale i hovedbygningen indrettet til Selskabslokaler og forholdsvis fint dekorerede, hovedbygningen med ny puds udvendig, Hilckers dekorationer indvendig opfriskede m.m. Kun den gamle fraterbrønd vil endnu stå som det gamle skabilkenhoved med trælæg, fordi de vise mænd i det særlige syn ikke kan blive enige. Men søen, træerne er de gamle. Det samme haaber Deres forhenvenværende skolemester at være.

Med venlig hilsen

Hoff

Det blev Nyrop, som kom til at bygge det lille nette brøndhus over fraterbrønden. Skulle det citerede brev have sin andel deri?

S. Danneskiold-Samsøe

Faxe-Bryggeriet

har haft stor fremgang i Sverige og er nu landets største importmærke. Faxe øl forhandles i 65 pct. af de svenske dagligvarebutikker efter kun fire år på det svenske marked. Over 25 pct. af produktionen sendes nu ud af Danmark som eksportøl. Salgsfremgangen i Sverige betyder, at Sverige er virksomhedens største enkelteksportmarked. Efter nogle problemfyldte år er afsætningen af Faxe øl til Tyskland atter i fremgang. Det tyske marked indtager andenpladsen blandt de udenlandske aftagere.

Apropos Fugl Føniks

Mark Twain citerer i sin bog:

»Naive rejsende« Bd II kap. 19 fra det apokryfe Ny Testamente (der blev brugt i kirken i 1600 tallet punkt 1-5 om Føniks-fuglen.

Men venlig hilsen til Dan Fink.

fra Stig Christensen (S 44).

Adresse: Høje Gladsaxe 37-4.m.f., 2860 Søborg.

Ordensdekoration

Ingeniør, docent ved Danmarks Ingeniørakademi Morten Dilou Ludvigsen (S 32) er udnævnt til R. af Dbg. under 25. november 1983.

arkitekterne

Søren Lotz m.a.a. & Leif Madsen

....ikke alt gammelt er smukt,
ikke alt nyt er grimt....

Vil gerne gøre Søgade »færdig«

Utraditionel fremgangsmåde ved planlagt byggeprojekt i Sorø

Vi har klippet en artikel i »Sjællands Tidende« (3. dec. 1983) fordi den måske har interesse for en og anden, der længes tilbage til sin ungdoms by.

Arkitekt m.a.a. Søren Lotz (R 47) og advokat Peter Eversbusch (gift med Nina Hammen S 67), der begge bor i Søgade, vil gerne gøre den smukke gade »færdig« og har derfor udarbejdet et projekt på hjørnegrunden ved Søndergade, overfor fru Danne-mands hus, lærerbolig for Neuhaus og

Søren Lotz tegning af det nye hus. Dette er facaden ud mod Søgade. Mod Søndergade bliver der en lille smule forskudt plan. Projektet må være et praktisk eksempel på Søren Lotz påstand i bevaringsforeningen forleden om, at der kan være mere bevaring af et bymiljø i at rive gammelt ned og bygge nyt op, end kun at fokusere på bevaring af det gamle.

Gad, med 3 boliger, hver på ca. 100 m², i den kendte Søgestil med røde tegltage og gulkalket murværk.

Vi vil ikke selv bygge, siger Lotz. Hensigten er at sælge de 3 huse på papiret, således at køberne selv går ind i licitationen som bygherrer og husene opføres på deres ansvar og regning.

Derved får de sikkerhed for den laveste pris og de kan på projektstadiet få indflydelse på f.eks. det indiv. materialevalg, køkkenindretning, skillerumsplacering m.v samt på, om der skal være kælder og garage.

Den nuværende ejer er Sven Grüner (S 39) plantageejer i Malawi, han har selv en bolig i det nybyggede Søgade nr. 5, og han er ligesom alle andre Søgade-beboere interesseret i at få det eksisterende triste hjørnehus revet ned og erstattet af eet, der er tilpasset det harmoniske gademiljø.

Prisen for den færdige bolig er afhængig af det endelige projekt og de indkomne håndværkertilbud, men de foreløbige beregninger peger på kr. 700.000-800.000 incl. moms og der regnes med færdiggørelse i begyndelsen af 1985, således af de kommende købere har rimelig tid til at afvikle deres nuværende bolig.

Runde fødselsdage i feb. 1984

1. Revisor, cand. merc. Peter Lovmand Hvid (f. 1909, S 28), Sløjfen 29, 2820 Gentofte.
1. Læge Jørgen Cajus Pedersen (f. 1934, S 53), Halfdan Lunds Vej 7, N-2400 Elverum, Norge.
2. Værkfører Bent Effersøe (f. 1924, S 42), Fællediget 63, 2300 København S.
4. Fru Nora Truelsen (f. 1914, S 33), Vestergade 19-1., 4180 Sorø.
5. Læge Erling Troensegaard-Hansen (f. 1904, S 23), 1527 131 st. Street Ocean Park Surry B. C. Canada.
7. Viceskoleinspektør Knud Asger Jørgensen (f. 1924, R 41), Birkevej 35, 6070 Christiansfeld.
9. Dyrlæge Gunnar Kaiser (f. 1924, S 42), Åbakken 10, Rebæk, 6000 Kolding.
9. Erik Lotz (f. 1904, '19), Rådmandsvej 13, 4230 Skelskør.
10. Prod. mester Caj Christoffersen (f. 1904, '20), Refshalevej 71, 4930 Mariibo.
11. Pastor Johs. Buchhave (f. 1924, S 42), Dalsvinget 14, 8270 Højbjerg.
11. Dr. phil. Erik Bülow Iversen (f. 1909, '23), Amaliegade 31, 1256 København K.
11. Tandlæge Stig Åstrøm-Andersen (f. 1934, R 51), Rønhøjvej 8, 8340 Malting.
12. Lagerforvalter Jens Christensen (f. 1914, R 30), Johan Kellers Vej 30, 2450 København SV. (fortsættes side 31)

Holberg med krans

På Holbergs 299-års fødselsdag anbragte *Finn Harlang* – Soransk Samfunds krans på hans statue om formiddagen; da han ankom til teatret om aftenen, stod kransen ved foden af statuen, op igen med den! Efter natmaden var den forsvundet, men den blev fundet i Holbergsgade og kom op igen. Mandag havde en eller anden hugget Det Kgl. Teaters krans, og vores var hængt op på hans venstre hånd, og der fik den lov at være hele ugen!

(fortsat fra side 30)

13. Højesteretsdommer Frantz Thygesen (f. 1914, S 32), Frydenlundvej 14, 2942 Skodsborg.
14. Læge Niels Holm Poulsen (f. 1909, S 27), RDO WA, Embassade Américaine, Pp 1712 Abidjan, Ivory Coast, Afrika.
14. Civ. ing. Fritz Sodemann (f. 1909, S 28), Vinagervej 7, 2800 Lyngby.
14. Afdelingschef Jørgen Worm (f. 1909, S 26), Overgaden O. Vandet 40, 1415 København K.
15. Salgschef Jørgen Ehnhuus (f. 1914, '30), Munkerisvej 49, 5000 Odense.
16. Direktør Preben Ernst Ipsen (f. 1914, R 31), Skodsborgparken 26, 2942 Skodsborg.
18. Læge Torsten S. Andersen (f. 1924, S 43), Rådhusstræde 7, 5960 Marstal.
19. Forstander, civ. ing. Kristian Friis (f. 1924, S 42), Valdemars Allé 102, 2860 Søborg.
19. Værkmester Evald Kristiansen (f. 1909, R 26), Smedevænget 2, 5792 Årslev.
19. Salgschef Ib Lütkemeyer (f. 1934, R 51), Aasum Bygade 50, 5320 Agedrup.
25. Trafikleder Helmer C. A. Larsen (f. 1934, R 52), Møllemarken 21, Valøpr. 4600 Køge.
27. Cand. pharm. Erik Gjedsted Christensen (f. 1914, S 33), Kielshøj 12, 3520 Farum.

Memo

Soraneraften i Det lille Apotek d. 6/2

Soranerfrokost første torsdag i hver måned, Allegade 10, Kbh. F. kl. 12,15. Tilmelding nødvendig på tlf. (01) 21 14 92.

Ved *Soranerfrokosten* torsdag den 2. februar kommer rektor Erling Kristensen og fortæller nyt fra Skolen.

I *marts* fortæller professor Jens Glebe-Møller (S 52) om Luthers betydning for moderne mennesker.

I *april* fortæller Mogens Boisen (S 27) om Caribien, et paradys på vulkaner.

Nyt format

Da det nu engang er **bestyrelsens pligt** at forvalte Samfundets pengekasse bedst muligt, har vi valgt at gå over til A-5 formatet fra nr. 1 i 1984, og således imødegå kommende prisstigninger på trykning og porto. Redaktøren vil til gengæld gøre indholdet, om muligt, endnu mere udsøgt.

Med venlig hilsen *Finn Harlang*

MEDLEMSKONTINGENTET

er af generalforsamlingen fastsat til kr. 90,- i 1983. For medlemmer fra og med årgang 1976 samt for medlemmer, der er fyldt 67 år, dog kun kr. 55,-. Medlemmer, som aftjener deres værnepligt, er kontingentfri et år, når meddelelse herom gives til:

Soransk Samfunds kasserer:

Direktør Finn Harlang
Dronningens Tværgade 30
1302 København K.
Telefon (01) 13 86 66
Postgiro 4 00 17 10

NB - UDLANDSMEDLEMMERS KONTINGENT

Medlemmer bosat i det øvrige udland bedes tilsende kassereren en check, trukket på en dansk bank og lydende på **danske kroner** (det koster ellers samfundet d. kr. 20,- at indløse en check). Denne indbetaling må gerne komme kassereren i hænde uden yderligere opfordringer, hvorved samfundet sparer tid og penge til opkrævning.

Henvendelse vedrørende SORANSK SAMFUND

stiles til:

Formanden, lektor, mag. art. Thyge Winther-Jensen, Lønholtvej 10,
3480 Fredensborg
(01) 11 87 65 og (02) 28 29 81

Flytning af Soranerbladet

Adresseændring for Soranerbladet leveret i Danmark gennem Avispostkontoret anmeldes til **det sted, man flytter fra**.

Postkontoret underretter Soransk Samfunds kasserer, og flytningen meddeles automatisk til medlemskartoteket.

SORANERBLADET: Redaktion

Svend Ranvig
Kongebrovvej 28
4180 Sorø
(03) 63 08 57 (bedst 18-19)

Sorø Bogtrykkeri ApS (03) 63 05 75

SORANERBLADET: Administration

Direktør Finn Harlang
Dronningens Tværgade 30, 1302 Kbh. K.
(01) 13 86 66

J L RAASCHOU-NIELSEN

PARKVEJ 10

2960 RUNGSTED KYST

FRISKTAPPET FAXE FAD

DANMARKS
 ENESTE FADØL
 PÅ FLASKE!

Leverandør til det danske folk.

FAXE
 BRYGGERI